

TRYGVE BRATTELI.

Foredrag for Brumunddal Sag- og Høvleri-
arbeiderforening 6. september 1972.

(Utdrag)

Helt til for en generasjon siden hadde menneskene liten tro på at det var mulig å styre de samfunnskrefter som gir grunnlaget for vår økonomiske tilværelse. De fleste så det slik at gode og dårlige tider vekslet like uavvendelig som sol og regn - og like mye utenfor menneskenes herredømme. Et avgjørende framsteg i siste generasjon har nettopp vært at de moderne samfunn så mye bedre enn før har utviklet evnen til å styre den økonomiske utvikling, bedre enn før trygge arbeidsplasser og vekst.

Samtidig har disse muligheter for styring vært begrenset, fordi landene så sterkt virker på hverandre. Gjennom stadig økende økonomisk samkvem kan de eksportere nedgang eller framgang over grensene. Full sysselsetting og stabil vekst kan bare trygges ved en samordnet økonomisk politikk, ved at mange nasjoner i fellesskap skaffer seg styring av krefter som ligger utenfor den enkelte nasjonalstats herredømme - dens suverenitet.

Samarbeidet mellom europeiske nasjoner etter

den andre verdenskrigen har vært avgjørende for at utviklingen har vært så mye gunstigere enn etter den første verdenskrigen. Den sterke bedringen av menneskenes levekår i Norge det siste kvart hundre år, ville ikke vært mulig uten dette stadig nærmere europeiske samarbeid. Former og institusjoner har forandret seg. Et hovedtrekk har vært at samarbeidet har blitt stadig mer omfattende og mer forpliktende.

Vest-Europa står nå midt i den prosess å forme et utvidet fellesskap. Det er en naturlig videreføring av den hovedlinje som har preget tiden siden den andre verdenskrigen.

Nå sier noen at hvis Norge sammen med Danmark, Storbritannia og Irland går inn i det utvidede europeiske fellesskap, så vil Norge miste sjølråderetten. Enkelte er skremt til å tro at ved medlemskap vil f.eks. Ringsaker kommunestyres funksjoner bli overført til EF's hovedkvarter i Brussel. Dette framstilles som et uhyre med hele 6.000 funksjonærer. Den enkelte blir forespeilet å måtte gå den lange veg til Brussel for å ordne sine saker.

Ja, 6.000 funksjonærer! Har dere tenkt på at Oslo alene har ca. 25.000 lønnstakere på sine kommunale lønningslister, derav ca. 3.500 i administrativ virksomhet? De 6.000 i Brussel skulle få noe å gjøre om de skulle administrere alle Vest-Europas kommuner, fylker og land!

Det foreligger selvfølgelig ikke noen slike planer. I de demokratiske land i Europa utvikler det lokale styre seg på omåag samme måte, og det vil

det fortsette med.

Administrasjonen i Brussel vil arbeide med de europeiske felles oppgaver hovedkvarteret blir pålagt av de felles organer.

Det er derfor ikke slik at Norge har valget mellom enten en større sjølråderett utenfor Fellesskapet, eller en mindre sjølråderett innenfor. I vårt forhold til Europa har vi valget mellom den innflytelse som følger med direkte deltakelse, eller ikke noen innflytelse i det hele på organer og beslutninger som er viktige også for vårt land.

De stadig gjentagne valutakriser er et godt eksempel på hva dette dreier seg om. Internasjonale valutakurser og internasjonale valutastrømmer er typiske for veldige økonomiske krefter som ikke kan beherskes av den enkelte nasjonalstat og dens regjering. Det ligger utenfor dens herredømme - dens suverenitet - Et fast organisert samarbeid mellom mange nasjoner er den første forutsetning for å bringe dette under politisk herredømme, som må være felles for mange stater.

Liknende problemer møter vi i konjunkturpolitikken, i forhold til de multinasjonale selskapene, i naturvern og miljøvern. Den makt det her vil være tale om å legge til internasjonale organer, det er en makt - en suverenitet - som i dag ikke er forankret i noen nasjonal politisk myndighet - ikke i de store land, og enda mindre i de små land. Det gjelder her å etablere menneskelig styring av krefter som hittil har vært ustyrte, og dette kan bare mange land gjøre i fellesskap.

Ved å fortsette vår hovedlinje i europeisk samarbeid, ved å gå inn som medlem i et utvidet europeisk fellesskap, vil vi få de beste muligheter til å løse de mange samfunnsoppgaver som hviler helt ut på vårt eget land. Dessuten vil vi få medbestemmelsesrett på viktige områder hvor oppgavene bare kan løses av flere land i fellesskap og samvirke.

Det har gjennom lang tid vært drevet et iherdig arbeid for å undergrave innholdet i den spesielle avtale som er forhandlet for norsk jordbruk. Den meget diskuterte særlige protokoll inneholder først en utførlig prinsipperklæring: Partene erkjenner her i klare ordelag de særlige forhold for norsk jordbruk og bosetting, som nødvendiggjør et generelt system med støttetiltak for å opprettholde en rettferdig levestandard for dem som er sysselsatt i jordbruket. Jordbruket har spesielle problemer som ikke kan løses i en overgangstid og som gjør det nødvendig å fastsette særordninger med det formål å opprettholde de norske jordbrukeres levestandard.

En rekke paragrafer behandler så de støtteformer som skal kunne brukes. Under dette kommer også den diskuterte § 9 om melkesubsidiene. Denne paragraf må sees i lys av at den inneholder en unntaksbestemmelse som bare skal gjelde for Norge og bare for produksjonen av melk.

Regjeringen føler seg trygg på at det etter denne paragraf vil være adgang til å bruke produksjons-

bundne subsidier til melk også i framtiden. Det har ikke oppstått noen strid mellom Norge og andre land om denne avtale. Men NEI-mennene har gjort iherdige forsøk på å skape strid i Norge om jordbruksprotokollen. Noen av dem har i den anledning også holdt gående en ganske raffinert virksomhet i fremmede hovedsteder med sikte på å lete fram autoriteter som ville vitne mot de norske interesser som er formulert i protokollen. Det er ikke overraskende at ikke noen regjering har budt seg til et slikt samarbeid.

Regjeringen har vært kritisert av NEI-menn for at ikke også den vil løpe rundt i Europa for én gang til å få godkjent den særprotokoll for Norge som er en del av den norske tiltredelsestraktat. Det vil Regjeringen ikke gjøre. Protokollen er forlengst undertegnet av alle parter, og den gir etter Regjeringens vurdering et tilfredsstillende grunnlag også for senere avtaler om subsidier til melkeproduksjonen.

Denne vurdering er Regjeringen ikke alene om. Hele materialet er lagt fram for Stortinget, også de diskuterte protokoller. Utenrikskomitéen har med 10 mot 2 stemmer funnet at det er oppnådd et akseptabelt resultat for jordbruket. De to er komitéens faste NEI-menn.

Regjeringen har hele tiden lagt vekt på at det var nødvendig ved forhandlingene å oppnå tilfredsstillende resultater for jordbruket og fiskeriene.

Det har vært en del diskusjon i pressen om et avsluttende markedsprogram i TV fredag 22. september. De forskjellige utsagn kan virke noe forvirrende, og jeg vil gjerne avklare den kontakt jeg har hatt med dette.

Jeg fikk et spørsmål om jeg ville delta i dette TV-program, hvor det skulle være tre deltakere for medlemskap og tre deltakere mot. Alle seks var formenn i sine respektive partier.

Jeg sa meg rede til å være med på dette. Før noen endelig bekreftelse forelå, begynte det å gå noen rykter om andre programformer. Noen direkte henvendelse fikk jeg ikke om dette.

Gjennom min pressesekretær fikk jeg så spørsmål om å delta i et program etter samme opplegg som partilederdebatter foran valg. Det skulle være sju partiformenn og så Statsministeren. Dette ville bli fire for medlemskap og fire mot. Dette er mange deltakere. Jeg svarte derfor tilbake at jeg for min del foretrakk NRK's første forslag med seks deltakere, men at jeg subsidiært kunne godta også det sist nevnte opplegg fra NRK.

Jeg forstår det slik at JA-siden stadig kan godta det første eller det andre av disse programmer. Hvilke forhold det da er som gjør det så vanskelig å få fastlagt programmet 22. september, må andre enn jeg klarlegge.